

PRINCIPIILE DE ORGANIZARE ȘI MODALITATEA PRACTICĂ, TEHNICOMUZEALĂ, DE REALIZARE A SECȚIEI DE ISTORIE MEDIE

ALEXANDRU LIGOR

Pentru rezolvarea problemelor complexe ce au ținut de organizarea muzeistică a **secției de istorie medie** în ansamblul ei, mergându-se pînă la detaliu, s-au primit în permanență din partea conducerii superioare de partid și de stat prețioase indicații; de asemenea, s-au primit valoroase îndrumări din partea istoricilor și arheologilor de frunte ai țării.

Pe temeiul principiilor fundamentale, generale, de organizare a MUZEULUI DE ISTORIE AL R. S. ROMÂNIA s-a stabilit și calea practică de prezentare expozițională a istoriei evului de mijloc a României.

S-a socotit încă de la început că, în tratarea faptelor și **fenomenelor** istorice medievale prin mijloace pur muzeistice, determinante sunt tezele materialismului istoric, concepția despre istorie și societate a Partidului Comunist Român.

Faptul că prin expoziția secției de istorie medie se urmăreau nu în exclusivitate rosturi informaționale-științifice ci, acestea se cereau necesarmente să conjugate cu cele educative, a fost de asemenea de la început precizat, înțele și cu perseverență urmat.

Secția ca atare urma să prezinte, prin mărturii istorice autentice, într-o profundă obiectivitate științifică, viața complexă a poporului român în fluxul ei firesc, de pe întreg cuprinsul patriei, în limitele date de momentul retragerii aureliene și de anul revoluționar 1821; se urmărea evidențierea momentelor, faptelor esențiale, din istoria noastră medievală, dîndu-se în cadrul acestora pondere cuvenită rolului istoric al maselor populare — adevaratul făuritor al istoriei, fără a se ignora, de bună scamă, personalitățile care s-au identificat, ca ideal, cu aspirațiile poporului.

Expoziția secției medii a căpătat o formă definitivă ca urmare a unor migăloase lucrări de finisare. Faptul că au fost urmărite, muzeistic, în chip primordial, momentele însemnante din istoria evului mediu din România, în contextul realităților istorice europene, nu s-a tradus prin existența unor rupturi, goluri în tratarea, în totalitatea lor, a acelor vremi; și nu s-a întîmplat astfel deoarece au fost create acele puncte de legătură, firești, deloc forțate, între evenimentele majore, cum de altfel s-au realizat atari legături logice și între epoca feudală propriu-zisă și epocii cu care ea a venit „în contact” nemijlocit. S-a creat, aşadar, acel flux istoric în deplină concordanță cu realitatea.

În repartizarea spațiului expozițional, s-a ținut seama de gradul de însemnatate istorică a fiecărei probleme în parte. Spre pildă, mărturii istorice feudale ce vorbesc despre producția materială realizată de masele de țărani și meșteșugari, despre formarea poporului român și a limbii române, despre crearea statelor feudale românești, despre răscoale antifeudale purtate de cei oprimăți în anii 1437, 1514, 1655, 1784, despre luptele pentru neutralare în care au fost angajate oștile țărilor române la Posada și Rovine, la Vaslui și Călugăreni și.a., despre legăturile comerciale, politice, culturale dintre țările noastre, despre mariile realizări culturale, atari mărturii, mai numeroase decât altele, ocupă, cum se înțelege cea mai întinsă suprafață expozițională.

S-a evitat o supunere oarăbă față de cronologie, în sensul unei înșiruirii simpliste a pieselor muzeistice, deși criteriul cronologic a rămas cel important.

Harta formațiunilor politice pe teritoriul patriei noastre, sec.
X - XIII

Gravura Mihai Viteazul, de Egidius Sadeler, 1600

Inscriptia din anul 943^a, care menționează pe Jupan Dimitrie, descoperită la Mircea Vodă, județul Constanța

Fragment de țevă de tun din vremea lui Petru Cercel

Vestigiile medievale originale au în expunere, comparativ cu materialul complementar, auxiliar o pondere considerabilă. Între acestea din urmă – folosite spre a da o imagine mai cuprinzătoare informațional și, vizual mai vie, fenomenelor și faptelor istorice – sunt hărțile înfățișând formațiunile politice pe teritoriul patriei noastre, în sec. X–XIII, țările române unite sub Mihai Vodă Viteazul, arile de desfășurare a marilor revolte populare din evul de mijloc etc.; planurile luptelor pentru neașternare; machetele unor cetăți ca Tîrgoviște, Poenari; imaginile-foto ale șantierelor arheologice; chiar texte, fie generale, fie speciale și-a.m.d. – între acestea și expoanele originale există un permanent și logic dialog.

O problemă, numai aparent nelinseană, pușă spre rezolvare atât colectivului de muzeologi din cadrul secției de istorie medie, cât și arhitecților, a constituit-o înălțarea uniformității în prezentarea muzeistică, uniformitate care crează acea stare de monotonică, acea atmosferă ce poate repede deveni apăsătoare, cuosebire atunci cind expoziția permanentă ocupă o suprafață foarte mare. Soluții? Iată cîteva:

– printr-o diversitate a materialelor originale expuse (exemplu la tema : Relațiile comerciale interne și externe, în aceeași vitrină astăzi, alături de tezaure monetare, vasele ceramice în care au fost ele descoperite, tipare utilizate pentru confectionarea acelor monede, diplome comerciale etc.; pentru tema : Dezvoltarea orașelor, sînt expuse nu numai gravuri, dar și documente, tipare sigilare, hărți și-a.);

– prin modul variat de expunere a pieselor ce fac parte din una și aceeași familie;

– prin crearea posibilității de a privi un obiect muzeistic tridimensional din cît mai multe unghiuri.

În acest caz, el se află așezat într-o vitrină cu mai multe fațete, ca circuitul să se realizeze în sens giratoriu, se lasă un spațiu larg, necesar unui atare mod de vizionare;

– prin utilizarea materialului muzeistic complementar, auxiliar, divers ca mod de confectionare și prezentare. De exemplu, hărțile expuse în sălile consacrate istoriei evului mediu se deosebesc unele de celelalte nu numai prin dimensiuni, ci și prin modalitatea tehnico-artistică de realizare : sunt lucrate nu numai în tempera, ci și în lemn masiv (sculptat), în plăci de aluminiu etc.

Știut este că unele piese se degajeză de restul expoanelor și prin importanța lor istorică cu totul deosebită, deși uneori, fie dimensiunile, fie starea de conservare nu le avantajează ; ca atare ele nu se

Răscoala condusă de Horia, Cloșca și Crișan, 1784 (sala XXXI cu tema „Tările române în secolul al XVIII-lea – primele decenii ale secolului al XIX-lea”)

pot evidenția prin forțe proprii; expuse laolaltă și în același plan cu celelalte obiecte, personalitatea lor ar fi, pentru un neinițiat, înăbușită. Expozițional au fost puse în valoare prin soluții variate: s-au confectionat vitrine speciale, cu destinație singulară (inscripția de la Mireea Vodă, Tetraevangheliarul de la Humor, în care, într-o minătură, apare chipul voievodului Ștefan cel Mare, manuscrisul referitor la tehnica rachetelor datorat lui C. Hass și Ioan Valahul etc); s-au destinaț locuri de expunere avantajoase (în prim plan, în centrul spațiului consacrat problematicii în care se înscrie și piesa dată); s-au concentrat fișile de lumină asupra vitrinei ce adăpostește acel exponent valoros. Însele aspectul punerii în valoare a exponatelor de o mare însemnatate istorică – deși, cum vom vedea, motivația e mult mai largă – redarea, la dimensiuni mărite, prin mijloace de fiecare dată atele, a întregului exponat sau numai a acelor detaliu ce prezintă un interes anume. Astfel, hrisovul emis de Mihai Viteazul, prin care se intitula „domn al Tării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”, este însoțit de mulajul realizat la dimensiuni mărite de pe pecetea în al cărui cimp sunt reliefate stemele țărilor române unite; prin intermediul mulajului ai putință să urmărești detaliile aceluia cimp sigilar. Originalul monedei emisă în anul 1658 de Mihnea al III-lea este însoțit de o fotocopie care redă imaginea mult mărită a aversului acelei monede. Imaginea pozitivă a tiparului sigilar al orașului Arad, din 1702, poate fi privită prin intermediul unui sistem lupa-oglinzi.

In timpul schițării tematicii secției de istorie medie*, cu prilejul operației de selecționare și grupare a pieselor pe teme mari și pe subcapitole**, ca și în conceperea și realizarea materialelor ce vin să completeze exponentul autentic s-au avut în vedere, pe de o parte rosturile pur instructive ale expoziției, iar pe de alta, cele educative. Expoziția permanentă se adresează astfel nu în exclusivitate specialiștilor, ci marelui public, căruia trebuie să-i creezi un cadru larg informațional de cunoaștere a trecutului și, totodată, să-i deschizi porțile spre o educație conformă spiritului societății în care trăim.

* Colectivul initial de redactare a tematicii și organizare a expoziției, format din L. Chiticescu, Al. Liger, St. Burdu, L. Stefanescu, însăzurători noi membri V. Rădulescu, A. Don, A. Păunescu, C. Chincheză, M. Ene, M. Hodărenău, R. Homer.

** Pe un sprijinul acordat în acest sens, mulțumim și pe această cale cercetătorilor: V. Teodorescu, E. Dörner, St. Ferenczi, M. Wiener, P. I. Panait, M. Grigoruță.